Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjunde avdelningen)

den 10 september 2015*

”Fördragsbrott — Artikel 49 FEUF — Etableringsfrihet — Notarier — Nationalitetskrav — Artikel 51 FEUF — Verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt”

I mål C-151/14,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 258 FEUF, som väckts den 31 mars 2014,

Europeiska kommissionen, företrädd av I. Rubene och H. Støvlbæk, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Lettland, företrädd av D. Pelše, I. Kalniņš och K. Freimanis, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

med stöd av

Republiken Tjeckien, företrädd av M. Smolek och J. Vláčil, båda i egenskap av ombud,

Ungern, företrädd av M. Tátrai och M. Fehér, båda i egenskap av ombud,

intervenienter,

meddelar

DOMSTOLEN (sjunde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna A. Arabadjiev (referent) och J.L. da Cruz Vilaça,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: lettiska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Republiken Lettland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 49 FEUF och 51 FEUF genom att föreskriva ett nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket.

Tillämpliga bestämmelser

Den allmänna organisationen av notarieämbetet i Lettland

2 Organisationen av notarieämbetet regleras i lagen om notarieämbetet (Notariāta likums) av den 9 juli 1993 (*Latvijas Vēstnesis*, 1993, nr 48) (nedan kallad lagen om notarieämbetet).

3 I artikel 1.2 i nämnda lag anges att denna reglerar notariernas förvärvsverksamhet och korporativa verksamhet. Enligt artikel 238 i samma lag utövar notarierna ett fritt yrke.

4 Enligt artikel 3 i nämnda lag betraktas notarierna som statliga tjänstemän. De är enligt artikel 5 i lagen uteslutande underkastade lagen och utövar sina uppdrag helt självständigt.

5 Det anges i artikel 8.1 i lagen om notarieämbetet att beslut om utnämning, överflyttning och avsättning av en notarie fattas av justitieministern.

6 Vad gäller villkoren för tillträde till notarieyrket anges det i artikel 9.1 i lagen att ”personer som är medborgare i Republiken Lettland kan vara notarier”.

7 Enligt artikel 38.1 i lagen om notarieämbetet utför en notarie sitt uppdrag inom den domkrets där vederbörande är etablerad. Enligt artikel 39.1 i lagen får en notarie på begäran bistå personer även när dessa personer har hemvist utanför den domkretsen eller när den egendom som den notariebestyrkta handlingen avser befinner sig utanför domkretsen.

8 Enligt artikel 39.2 i nämnda lag får en notarie inte vägra utföra sina göromål, förutom i de fall som stadgas i lag. Däremot är notarien skyldig, enligt artikel 40 i samma lag, att vägra att tillhandhålla sina tjänster när någon efterfrågar hans eller hennes hjälp för att delta i verksamhet med ett uppenbart otillåtet eller omoraliskt syfte.

Notariernas göromål i Lettland

9 När det gäller de olika göromål som utförs av notarien i den lettiska rättsordningen, är det utrett att den huvudsakliga arbetsuppgiften består i upprättandet av officiella handlingar.

10 I artikel 82^1 i lagen om notarieämbetet föreskrivs att ”vid bestyrkande av en viljeyttring ska notarien upprätta en officiell handling”. I artikel 87^1 i lagen anges bland annat närmare att notarien i den officiella handlingen ska fastställa partsviljan och överenskommelsens lydelse och informera parterna om avtalets eventuella rättsföljder.

11 När det gäller verkställigheten av officiella handlingar anges det i artikel 107[4] i lagen att en fordringsägare kan ansöka om verkställighet medelst tvångsmedel genom att till notarien inge en officiell handling inom ett år från den dag då förpliktelsen uppkom. Om gäldenären anser att fordringsägaren saknar grund för sina krav har vederbörande, enligt artikel 107[9], möjlighet att väcka talan i enlighet med bestämmelserna i artikel 406 i civilprocesslagen (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, nr 326/330).

12 Enligt artiklarna 108–139 i den ovannämnda lagen ingår det i notariernas uppgift att bestyrka bland annat namnteckningar, kopior och översättningar såsom varande äkta, och att intyga att vissa uppgifter är sanna, till exempel att en viss person är vid liv.

13 Notariens verksamhet består enligt artiklarna 140–145 i lagen om notarieämbetet också av bevarande av tillgångar, värdepapper och handlingar.

14 På successionsrättens område föreskrivs i artikel 264 i lagen att notarien ska upprätta en officiell handling när den överlevande maken och arvtagarna som har godtagit successionen har nått en överenskommelse. I artikel 315 i nämnda lag framhålls att successionsrättsliga tvister ska avgöras av domstol i enlighet med tillämpliga förfaranden.

15 I artikel 320 i lagen om notarieämbetet anges att en notarie kan förrätta arvsskifte förutsatt att ingen oenighet råder mellan arvtagarna i detta avseende. Eventuella tvister ska, i enlighet med artikel 250[1] punkt 1 i civilprocesslagen, prövas av domstol. Domstolen kan i enlighet med artikel 250[2] punkt 3 i civilprocesslagen uppdra åt notarien att övervaka arvsskiftet. I det fallet är notarien skyldig, enligt artikel 250[3] punkt 3 i civilprocesslagen, att vid upprättandet av arvsskifteshandlingen vidta de åtgärder som krävs för att medla mellan berörda parter och som kan underlätta för dem att nå en överenskommelse. Artikel 250[3] punkt 5 i civilprocesslagen föreskriver att notarien ska inge bouppteckningen, värderingen och arvsskifteshandlingen till domstolen.

16 Vad beträffar en notaries behörighet avseende äktenskapsskillnad, föreskrivs det i artiklarna 325 och 327 i lagen om notarieämbetet att notarien kan upplösa ett äktenskap om makarna har lämnat in en gemensam ansökan om äktenskapsskillnad, inte har några gemensamma barn och saknar samägd egendom. Om det inte förhåller sig så får notarien upplösa äktenskapet om makarna dessförinnan har ingått ett avtal beträffande vårdnaden om barnet, villkoren för umgängesrätt och underhållsbidrag eller beträffande uppdelningen av egendomen.

17 I artikel 338 i lagen om notarieämbetet anges att notarien ska överlämna uppgifter om äktenskapsskillnader med internationell anknytning till utrikesministeriet.

Det administrativa förfarandet

18 Kommissionen sände den 12 oktober 2006 en formell underrättelse till Republiken Lettland. Republiken Lettland anmodades därvid att inom två månader inkomma med sina synpunkter angående frågan huruvida nationalitetskravet för tillträde till notarieyrket i Lettland var förenligt med artiklarna 49 FEUF och 51 FEUF.

19 Republiken Lettland besvarade den formella underrättelsen genom en skrivelse av den 21 december 2006, i vilken Lettland redogjorde för varför landet ansåg att artikel 51 första stycket FEUF var tillämplig på notarier.

20 Eftersom kommissionen inte låtit sig övertygas av de argument som framförts av Republiken Lettland, riktade kommissionen den 17 oktober 2007 ett motiverat yttrande till medlemsstaten. Republiken Lettland besvarade yttrandet genom skrivelse av den 3 januari 2008.

21 Den 24 maj 2011, i målen kommissionen/Belgien (C-47/08, EU:C:2011:334), kommissionen/Frankrike (C-50/08, EU:C:2011:335), kommissionen/Luxemburg (C-51/08, EU:C:2011:336), kommissionen/Österrike (C-53/08, EU:C:2011:338), kommissionen/Tyskland (C-54/08, EU:C:2011:339) och kommissionen/Grekland (C-61/08, EU:C:2011:340), slog domstolen fast att det nationalitetskrav som uppställs i Belgien, Frankrike, Luxemburg, Österrike, Tyskland och Grekland, för tillträde till notarieyrket utgör sådan diskriminering på grund av nationalitet som är förbjuden enligt artikel 43 EG (nu artikel 49 FEUF). Republiken Lettland hade intervenerat vid domstolen till stöd för dessa medlemsstaters yrkanden.

22 I en skrivelse av den 9 november 2011 uppmärksammade kommissionen Republiken Lettland på de domar som nämns i föregående punkt.

23 Republiken Lettland besvarade skrivelsen den 5 januari 2012.

24 Den 22 november 2012 skickade kommissionen ytterligare ett motiverat yttrande till Republiken Lettland som endast avsåg frågor som inte hade behandlats av domstolen i de domar som nämns ovan i punkt 21.

25 Den 21 januari 2013 besvarade Republiken Lettland yttrandet med en redogörelse för varför den ansåg att kommissionen saknade grund för sin ståndpunkt.

26 Kommissionen beslutade mot denna bakgrund att väcka förevarande talan.

Prövning av talan

Parternas argument

27 Kommissionen anser att de göromål som en notarie utför inom den lettiska rättsordningen inte är förenade med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF, såsom denna tolkas av domstolen.

28 Vad gäller bestyrkandet av handlingar och överenskommelse såsom varande äkta har kommissionen gjort gällande dels att notariens inblandning förutsätter att parterna i förväg har lämnat sitt samtycke, dels att notarien inte på egen hand får ändra innehållet i en handling utan att först ha fått parternas samtycke därtill. Kommissionen har härvid hänvisat till domstolens praxis, av vilken det framgår att nämnda bestyrkande inte kan anses vara direkt och specifikt förenat med utövandet av offentlig makt.

29 Samma bedömning ska göras beträffande bestyrkandet av medborgares namnteckningar såsom varande äkta inom ramen för förfarandet för medborgarinitiativ på lagstiftningsområdet.

30 Vidare finner kommissionen att inte heller notariernas uppdrag att bevara tillgångar, värdepapper och handlingar kan anses vara förenat med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF.

31 När det handlar om notariernas uppdrag på det successionsrättsliga området har kommissionen anfört att det rör sig om icke-tvistiga ärenden, liksom de ärenden som notarierna handlägger beträffande äktenskapsskillnad, då det föreskrivs i artikel 315 i lagen om notarieämbetet att tvister inom detta område ska avgöras i domstol.

32 Enligt kommissionen utgör dessa göromål förberedelser inför utövandet av offentlig makt, eftersom de resulterar i en bouppteckning, en värdering av tillgångarna och en arvsskifteshandling som notarien därefter ska lämna över till domstolen. Det kan således inte anses att notarien har en bindande beslutsbehörighet i detta avseende.

33 Vad beträffar notariernas göromål i ärenden om äktenskapsskillnad har kommissionen framhållit att lagen om notarieämbetet endast ger notarierna behörighet att besluta om äktenskapsskillnad i de fall det föreligger en gemensam ansökan. Om makarna är oense har domstolen exklusiv behörighet. I ärenden om äktenskapsskillnad med internationell anknytning gör notarierna endast ett rent formellt konstaterande av att den ena maken de facto har hemvist i Lettland.

34 Dessutom är vare sig notariernas särskilda ställning enligt lettisk rätt, den trohetsed som en notarie måste svära gentemot lettiska staten, notariernas tillgång till information som staten ansvarar för eller användningen av statens symboler, av någon direkt relevans för bedömningen av notariegöromålens art.

35 I synnerhet har kommissionen erinrat om att det, vad beträffar notariernas särskilda ställning, framgår av domstolens praxis att det är utifrån arten på de aktuella göromålen i sig, och inte utifrån notariernas ställning som sådan, som domstolen ska pröva om göromålen omfattas av undantaget i artikel 51 första stycket FEUF.

36 Kommissionen har även framhållit att domstolen har konstaterat att även om en del av arvodet till notarierna regleras i lag, är det så att kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls kan variera från en notarie till en annan, beroende på vederbörandes yrkesskicklighet. Domstolen slöt sig således till att notarierna – inom sina respektive territoriella behörighetsområden – utövar sitt yrke i konkurrens med varandra, vilket inte är fallet vid utövandet av offentlig makt.

37 Republiken Lettland har, med stöd av Republiken Tjeckien och Ungern, gjort gällande att notarieyrket inte kan ses som en företagsverksamhet i den mening som avses i artikel 49 FEUF. Detta framgår av artikel 239 i lagen om notarieämbetet där det anges att notariernas förvärvsverksamhet består i ett intellektuellt arbete utan vinstsyfte.

38 Dessutom utövar notarierna inte sitt yrke i fri konkurrens med varandra, eftersom de inte själva väljer vare sig vilka tjänster de ska tillhandhålla, på vilken plats tillhandahållandet ska ske, eller mot vilken ersättning tjänsterna ska utföras.

39 I alla händelser utför notarierna i Lettland göromål som är förenade med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF, även om detta inte är fallet med de notarier som utövar sitt yrke i de medlemsstater som har befunnits skyldiga till fördragsbrott i de ovannämnda domarna (se punkt 21).

40 För det första förfogar en notarie över ett utrymme för skönsmässig bedömning i så måtto att han eller hon har laglig rätt att vägra upprätta officiella handlingar som har kopplingar till olagliga verksamheter.

41 För det andra kan det konstateras att de handlingar som notarierna upprättar vid fullgörandet av sina uppdrag antas i statens namn.

42 Vidare har Republiken Lettland anfört att Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, s. 22), i dess lydelse enligt direktiv 2013/55/EU (EUT L 354, s. 132) (nedan kallat direktiv 2005/36), inte är tillämpligt på notarier, vilket innebär att dessa befinner sig utanför tillämpningsområdet för friheten att tillhandahålla tjänster och etableringsfriheten.

43 Därefter har Republiken Lettland med avseende på notariegöromålen anfört att upprättandet av officiella handlingar utgör ett uttryck för utövandet av offentlig makt, eftersom bestyrkandet av en handling såsom varande äkta leder till att det går att göra handlingen gällande mot tredje man.

44 Officiella handlingar som upprättats av notarien har således ett mycket starkt bevisvärde, och de får läggas till grund för verkställighet. Det faktum att en officiell handling kan överklagas till domstol betyder inte att den endast ska betraktas som en underordnad eller förberedande handling.

45 När det gäller notariernas behörighet på det successionsrättsliga området kan det konstateras att en notarie fullgör sina uppdrag självständigt och ansvarar för att upprätta handlingar som bekräftar arvtagarnas rättigheter.

46 Vad beträffar notariernas göromål i ärenden om äktenskapsskillnad har Republiken Lettland framhållit att det inte är av någon större betydelse att notariernas behörighet är begränsad till de fall där det föreligger en gemensam ansökan, eftersom det beslut som fattas av en notarie på detta område utgör ett slutgiltigt beslut som gäller i förhållande till såväl parterna som tredje man. Notarien är vid fullgörandet av dessa särskilda uppdrag inte föremål för någon domstolskontroll, inte heller när ärendena om äktenskapsskillnad har internationell anknytning.

47 Dessutom bekräftar det faktum att äktenskapsskillnader registreras i folkbokföringen att notariernas uppdrag på detta område är förenade med utövandet av offentlig makt (dom Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, EU:C:2003:515, punkt 42).

Domstolens bedömning

48 Först och främst ska det framhållas att domstolen i de mål som nämns ovan i punkt 21 slog fast att etableringsfriheten enligt artikel 49 FEUF är tillämplig på notarieyrket.

49 Denna bedömning påverkas inte av Republiken Lettlands argument att notarieyrket inte kan ses som en företagsverksamhet, vilket argument sammanfattas ovan i punkterna 37 och 38.

50 För det första utövar nämligen notarierna enligt artikel 238 i lagen om notarieämbetet ett fritt yrke. För det andra är det utrett att vardera parten fritt får välja vilken notarie som ska anlitas, när notarien inte utpekas i lagen. Det är visserligen riktigt att arvodet till notarierna regleras i lag, men inte desto mindre är det så att kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls kan variera från en notarie till en annan, och detta beror särskilt på vederbörandes yrkesskicklighet.

51 Härav följer att notarierna, inom sina respektive territoriella behörighetsområden, utövar sitt yrke i konkurrens med varandra.

52 Domstolen erinrar därefter om att artikel 49 FEUF innebär att nationell behandling ska tillförsäkras var och en som är medborgare i en medlemsstat och som etablerar sig i en annan medlemsstat för att där utöva verksamhet som egenföretagare, och artikeln förbjuder varje diskriminering på grund av nationalitet som är en följd av nationella lagstiftningar, såsom inskränkning i etableringsfriheten (se, för ett liknande resonemang, dom kommissionen/Frankrike, 270/83, EU:C:1986:37, punkt 14, och dom kommissionen/Nederländerna, C-157/09, EU:C:2011:794, punkt 53).

53 I det aktuella fallet föreskrivs dock i den nationella lagstiftningen att tillträdet till notarieyrket ska förbehållas lettiska medborgare och således att personer ska behandlas olika beroende på vilken nationalitet de har, vilket i princip är förbjudet enligt artikel 49 FEUF.

54 Republiken Lettland har dock gjort gällande att notariernas verksamhet inte omfattas av artikel 49 FEUF, eftersom verksamheten är förenad med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF.

55 Domstolen framhåller i detta sammanhang att det i de domar som nämns ovan i punkt 21 slogs fast att de göromål som de aktuella notarierna hade anförtrotts inte, enligt domstolens praxis, var att anse som direkt och specifikt förenade med utövandet av offentlig makt.

56 Domstolen kommer således att, mot bakgrund av denna rättspraxis, pröva om de göromål som anförtrotts notarier i den lettiska rättsordningen är direkt och specifikt förenade med utövandet av offentlig makt.

57 Vad gäller bestyrkandet av handlingar såsom varande äkta är det ostridigt att uppgiften kännetecknas av att notarien bland annat ska kontrollera att alla de krav som uppställs i lag avseende handlingen är uppfyllda.

58 Vidare framgår det av lettisk lagstiftning att bestyrkandet avser handlingar och avtal som parterna av egen fri vilja har undertecknat. Parterna bestämmer nämligen själva – inom lagens gränser – omfattningen av sina rättigheter och förpliktelser. Det är parterna som under egen fri vilja har valt vilka bestämmelser som ska gälla dem emellan när de anlitar en notarie för att få en handling eller ett avtal bestyrkt som äkta. Notariens inblandning förutsätter således att parterna i förväg har kommit överens eller träffat ett avtal.

59 Domstolen har därvid slagit fast att notariernas bestyrkande av handlingars äkthet inte i sig kan anses utgöra någon verksamhet som är direkt och specifikt förenad med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF (se, analogt, bland annat dom kommissionen/Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 92).

60 Såsom Republiken Lettland har gjort gällande är det visserligen riktigt att en notarie – när vederbörande före bestyrkandet av en handling eller ett avtal såsom varande äkta ska kontrollera att alla de krav som uppställs i lag avseende handlingen eller avtalet är uppfyllda – tjänar ett allmänintresse, nämligen att se till att handlingar som ingås mellan enskilda personer är lagliga och rättssäkra. Domstolen finner emellertid att detta mål av allmänintresse inte i sig kan anses motivera att det endast är medborgare i den aktuella medlemsstaten som får agera som notarier vid utförandet av denna typ av uppgifter (dom kommissionen/Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, punkterna 94 och 95).

61 Det är även riktigt att notarierna inte får bestyrka handlingar eller avtal som inte uppfyller de krav som uppställs i lag, och detta gäller oberoende av vad parterna vill. Om en notarie har vägrat att bestyrka en handling eller ett avtal av en sådan anledning, står det dock parterna fritt att vidta de åtgärder som krävs för att avhjälpa den olagliga utformningen av handlingen eller avtalet, eller ändra bestämmelserna däri, eller låta bli att ingå handlingen eller avtalet (se dom kommissionen/Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 98).

62 Bortsett från argumentet avseende möjligheten att göra gällande en handling mot tredje man – som dock inte kan godtas eftersom den möjligheten endast är knuten till handlingens bevisvärde – har Republiken Lettland inte åberopat någon omständighet som skulle kunna skilja notariernas göromål i Lettland från de göromål som utförs inom de medlemsstater som dömdes för fördragsbrott i de ovan i punkt 21 nämnda domarna.

63 Med hänsyn till övervägandena ovan i punkterna 60 och 61 kan inte heller bestyrkandet av medborgares namnteckningar såsom varande äkta inom ramen för förfarandet för medborgarinitiativ på lagstiftningsområdet anses vara förenat med utövandet av offentlig makt.

64 Därefter kommer domstolen att pröva huruvida de övriga göromål som anförtrotts notarier i den lettiska rättsordningen och till vilka Republiken Lettland har hänvisat är direkt och specifikt förenade med utövandet av offentlig makt.

65 Vad beträffar, för det första, de göromål som rör bevarandet av tillgångar, värdepapper och handlingar, konstaterar domstolen att Republiken Lettland inte har bestritt att dessa göromål inte är förenade med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF.

66 När det, för det andra, gäller uppgifterna på det successionsrättsliga området, betonar domstolen dels att en notarie endast kan förrätta arvsskifte om det inte råder någon oenighet mellan arvtagarna, dels att notarien, om det råder oenighet mellan arvtagarna, enligt artikel 250^3 punkt 5 i civilprocesslagen ska inge bouppteckningen, värderingen och arvsskifteshandlingen till domstolen.

67 Eftersom de uppgifter som notarierna anförtros på det successionsrättsliga området sålunda är baserade på samtycke eller utförs i förberedande syfte, under domstolens tillsyn, kan de inte som sådana anses vara direkt och specifikt förenade med utövandet av offentlig makt.

68 För det tredje konstaterar domstolen vad beträffar göromålen i ärenden om äktenskapsskillnad att notarien enligt artiklarna 325 och 327 i lagen om notarieämbetet är behörig att upplösa ett äktenskap endast om båda makarna har samtyckt till principen om äktenskapsskillnad och – för det fall de har gemensamma barn eller samägd egendom – de har ingått ett avtal beträffande vårdnaden om barnet, villkoren för umgängesrätt och underhållsbidrag eller beträffande uppdelningen av egendomen.

69 Vad gäller andra fall av äktenskapsskillnad framgår det av artikel 233 i civilprocesslagen, som ingår i kapitel 29 med rubriken ”Aspekter avseende ogiltigförklaring och upplösning av äktenskap”, att sådana ärenden ska handläggas av domstol.

70 Det ska således konstateras att notariernas behörighet i ärenden om äktenskapsskillnad, som helt baseras på parternas vilja och lämnar domstolarnas behörighet opåverkad i fall där någon överenskommelse mellan parterna inte föreligger, inte är direkt och specifikt förenade med utövandet av offentlig makt.

71 När det gäller det argument som Republiken Lettland har anfört med hänvisning till domen Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, EU:C:2003:515) och med avseende på den omständigheten att en äktenskapsskillnad som har meddelats av en notarie i Lettland efter gemensam ansökan av makarna registreras i folkbokföringen, gör domstolen följande bedömning. Det framgår av punkt 42 i den domen att när domstolen slog fast att de uppgifter som har anförtrotts kaptener och förste styrmän på fartyg som seglar under spansk flagg innefattar myndighetsutövning åsyftade domstolen samtliga uppgifter som dessa utför – inbegripet behörighet att utföra uppgifter som är kopplade till upprätthållande av säkerheten och som normalt åligger polisväsendet, kompletterad med en rätt att vidta undersökningar, tvångsåtgärder eller bestraffningar om detta skulle visa sig vara nödvändigt – och inte endast de civilståndsrelaterade uppgifter som dessa kaptener och förste styrmän har.

72 Slutsatsen i punkt 70 ovan påverkas inte heller av den behörighet som notarierna har anförtrotts när det gäller ärenden om äktenskapsskillnad med internationell anknytning, då äktenskapsskillnaden i dessa fall är grundad på makarnas gemensamma vilja att upplösa äktenskapet och då notariernas uppgift därvid består i att kontrollera att alla de krav som uppställs i lag för att meddela äktenskapsskillnad i ett sådant fall är uppfyllda. Såsom framgår av punkterna 60 och 61 ovan kan denna uppgift inte anses vara direkt och specifikt förenad med utövandet av offentlig makt.

73 Vad därefter beträffar notariernas särskilda ställning i den lettiska rättsordningen, erinrar domstolen om att det är utifrån arten på notariegöromålen i sig, och inte utifrån notariernas ställning som sådan, som domstolen ska pröva om göromålen omfattas av undantaget i artikel 51 första stycket FEUF (se, bland annat, dom kommissionen/Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 85).

74 Det är dessutom utrett, såsom anges ovan i punkt 51, att notarierna utövar sitt yrke i konkurrens med varandra, vilket inte är fallet vid utövandet av offentlig makt (se, analogt, bland annat dom kommissionen/Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 117).

75 Slutligen finner domstolen att Republiken Lettland inte heller kan vinna framgång med argumentet att direktiv 2005/36 inte är tillämpligt på notarier. Den omständigheten att lagstiftaren har valt att undanta notarier från tillämpningsområdet för en viss rättsakt, i detta fall nämnda direktiv, innebär inte för den skull att notarierna med nödvändighet omfattas av undantaget i artikel 51 första stycket FEUF (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom kommissionen/Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 119).

76 Mot denna bakgrund finner domstolen att de notariegöromål som definieras i den nu gällande lettiska rättsordningen inte kan anses utgöra verksamhet som är förenad med utövandet av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 första stycket FEUF.

77 Det nationalitetskrav som uppställs i den lettiska lagstiftningen för tillträde till notarieyrket utgör således sådan diskriminering på grund av nationalitet som är förbjuden enligt artikel 49 FEUF.

78 Mot bakgrund av det ovan anförda ska kommissionens talan bifallas.

Rättegångskostnader

79 Enligt artikel 138.1 i domstolens rättegångsregler ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Lettland ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Lettland har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

80 Enligt artikel 140.1 i rättegångsreglerna ska de medlemsstater som har intervenerat bära sina rättegångskostnader. Republiken Tjeckien och Ungern ska därför bära sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjunde avdelningen) följande:

1) Republiken Lettland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 FEUF genom att föreskriva ett nationalitetskrav för tillträde till notarieyrket.

2) Republiken Lettland ska ersätta rättegångskostnaderna.

3) Republiken Tjeckien ska bära sina rättegångskostnader.

4) Ungern ska bära sina rättegångskostnader.

Underskrifter